

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

X.M.Jo'rayev.,
N.B.Odilxo'jazoda

FarDU, kimyo kafedrası o'qituvchilari

KIMYO O'QITUVCHISINING O'ZINI-O'ZI RIVOJLANTIRISH KOMPETENSIYASI – SIFATLI TA'LIM OMILI

Annotatsiya

Uahbu maqolada Bugungi axborot asrida zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalar barcha sohalarida bo'lgani kabi ta'lim tizimiga ham shiddat bilan kirib kelmoqda, uning afzalliklari shundaki, u ta'lim jarayonini bir butunlikda ko'rib, ta'lim maqsadi, uning mazmuni, bilim berish usullari va vositalarini birlashtiradi. O'qituvchi dars jarayonida ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun AKTni mukammal bilishi, dars mavzusiga doir internet ma'lumotlarini qidirib topishi, saralashi, tizimlashtirishi va amaliyotga joriy qilishi malakasiga ega bo'lishi muhim hisoblanadi. U dars jarayonida quyidagi asosiy jarayonlarini tashkil etishi zarur, ya'ni tashkil etish, hamkorlikda ish yuritish, takomillashtirish, tahlil qilish, qiyoslash, boshqarish, nazorat qilish, xulosa chiqarish, umumlashtirish, baholash haqida so'z boradi.

Jahon ta'lim tizimida fan va innovatsiya faoliyatining yutuqlaridan keng foydalanish, jamiyat va davlat hayotining barcha sohalarini izchil va barqaror rivojlantirish mamlakatning munosib kelajagini barpo etishning muhim omili bo'lib bormoqda. Rossiya, Angliya, Janubiy Koreya, Yaponiya kabi davlatlarda yuqori kasbiy kompetentlikka ega, raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga rivojlanishning asosiy yo'nalishi sifatida qaralib, ta'limda innovatsiyalarni, shu jumladan, o'qitishning zamonaviy, interaktiv va ijodiy uslublarini keng joriy etilishi ta'minlanmoqda [1].

Bugungi axborot asrida zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalar barcha sohalarda bo‘lgani kabi ta’lim tizimiga ham shiddat bilan kirib kelmoqda, uning afzalliklari shundaki, u ta’lim jarayonini bir butunlikda ko‘rib, ta’lim maqsadi, uning mazmuni, bilim berish usullari va vositalarini birlashtiradi. O‘qituvchi dars jarayonida ta’lim texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun AKTni mukammal bilishi, dars mavzusiga doir internet ma’lumotlarini qidirib topishi, saralashi, tizimlashtirishi va amaliyotga joriy qilishi malakasiga ega bo‘lishi muhim hisoblanadi. U dars jarayonida quyidagi asosiy jarayonlarini tashkil etishi zarur, ya’nitashkil etish, hamkorlikda ish yuritish, takomillashtirish, tahlil qilish, qiyoslash, boshqarish, nazorat qilish, xulosa chiqarish, umumlashtirish, baholash [2].

Adabiyotlar tahlili va ilmiy manbaalarni o‘rganish hamda kuzatishlarimiz asosida kimyo o‘qituvchisini individual rivojlantirish dasturini quyidagi tartibda berishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz [3].

Kimyo o‘qituvchisining individual rivojlantirish dasturi

Bilim, malaka va shaxsfazilatlari	Mavjuddaraja	Istiqbolvazifalar
Mutaxassislikbilimlari		
Psixologikbilimlar		
Pedagogikbilimlar		
Didaktik malakalar: bilishgaoid (gnostik) loyihalash, ijodiy-amaliy (konstruktiv), tadqiqotchilik, muloqotga kirishuvchanlik (kommunikativ), tashkilotchilik, izchillikni ta’minlovchi (protsessual), texnik-texnologik malakalar		
Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish malakalari: Tarbiya sohasida yuksak bilim va amaliy hayot tajribasiga ega bo‘lishi, yurtimizda amalga oshirila yotgan islohotlarning mazmun mohiyatini chuqur anglashi, talabalar bilanishlashda kreativva ijodiy yondasha olishi, ularni o‘zortidan ergashtira olishi, ta’sir doirasi kengligi, talabalar bilanishlashda ularning tashabbuslarini qo‘llab quvvatlash, to‘g‘ri yo‘naltirish va boshqa malakalar		
Ruhiyatning kasbiy ahamiyatga ega xususiyatlari va shaxs fazilatlari: Pedagogik fikrlash, tizimlilik, moslashuvchanlik, mobillik, ijodkorlik, hozirjavoblik, hissiy rivojlanganlik, pedagogik refleksiya		
O‘z-o‘zini rivojlantirish maqsadlari: mutaxassislik bilimlarini doimiy oshirib borish, AKT va chet		

tillarini mukammal bilishga intilish, zamonaviy kimyoviy jihozlarda (o'quvva ilmiy tadqiqot) ishlash malakasiga egaligi, kimyoviy ishlab chiqarishlar va ularda boradigan jarayonlar haqida ma'lumotlarini doimiy oshirib borish, ekologik kompetentlikka ega bo'lish.		
O'z-o'zini rivojlantirish uchun topshiriqlar		

Xulosa qilibaytganda, bugungi kunda zamonaviy mutaxassisga qo'yilayotgan eng muhim talablar bu:

o'z mutaxassisligi bo'yicha mukammal bilimga ega bo'lishi, o'z ustida doimiyishlashi, bilimlarini oshirib borishi, zamon talablariga hamohang ravishda o'z faoliyatini muvofiqlashtirib borishi;

zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalarni puxtaegallashi, o'z bilimlarini dars mashg'ulotlariga keng tadbiq qilish, ya'ni ma'ruzalarni taqdimotli dars shaklida olib borish, internet ma'lumotlaridan ijodiy va samarali foydalanish, ayrim subektivo millar sababli amalda bajarish imkoniyati bo'lmagan laboratoriya mashg'ulotlarini virtual holatda ko'rsatish malakasiga ega bo'lishi;

yangi pedagogik va innovatsion texnologiyalarni bilishi, tahlilqila olishi, ular asosida o'qitish uslublarini takomillashtirib borishi, dars mavzusiga doir texnologiyalarni samarali qo'llayolishi va natijadorlikka erishishi;

chet tillarini mutaxassisligi doirasida bilishga intilishi, bilimlarini doimo oshirib borishi, xorijiy adabiyotlarda va internet manbaalarida keltirilgan ma'lumotlardan foydalana olish, turli xorijiy tanlovlarda qatnashish imkoniyatiga ega bo'lishi maqsadga muvofiq.

Yuqoridagilar bilan birgalikda kimyo o'qituvchisi kommunikativ kompetentlikni mukammal egallashi, ya'ni muloqot madaniyatiga ega bo'lishi, talabalari bilan o'zaro samimiyatga asoslangan sog'lom muhitni ta'minlashi, talabalarni tushunish va tinglash, ularni mustaqil va sog'lom fikrlashga o'rgatishi kabi omillarni amaliyotga joriy eta olishi ta'lim sifatini ta'minlashning eng muhim mezonlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Odilxo'jazoda N.B. «Основные профессиональные компетенции преподавателей химии высших учебных заведений». International scientific and practical conference "Innovative development in the global science" Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference 5-part, 5-204 pages. <https://academicsresearch.com/index.php/iditygs28.09.2022>. 205-212с.

2. Mamajonov Sh.A, Odilxo'jazoda N.B. "Методика определения профессиональной компетентности преподавателей химии высших учебных заведений" Pedagogical sciences and teaching methods Copenhagen "Science Edition" 17 October 2022. 134-140

3. Odilxo'jazoda N.B. "Kimyo o'qituvchisi kasbiy kompetentligini aniqlash metodikasini takomillashtirish (oliy ta'limmuassasalari misolida)" pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi, Farg'ona 2023-yil.

4. Mamajonov Sh.A. Odilxo'jazoda N.B. X.Jo'rayev "Oliy ta'lim muassasalari kimyo o'qituvchilarining ekologik kompetentlik darajasini rivojlantirish" Таълим ва инновацион тадқиқотлар. 2022 йил 9-сон, 170-174 бет.

5. Sh.A.Mamajonov, N.B.Odilxo'jazoda "Bo'lajak kimyo o'qituvchilarining kompetentligini shakllantirish texnologiyalari va mezonlari" Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi 2021 yil 7-son. 676-679

6. Odilxo'jazoda N.B. Oliy ta'lim muassasalari kimyo o'qituvchilari kasbiy kompetentligini aniqlash mezonlari // Pedagogik maxorat. № 5. 2022.

7. Odilxo'jazoda N.B. Kimyo o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyalarning rivojlanganligini aniqlash mezonlari // «Zamonaviy Dunyoda Tabiiy Fanlar: Nazariy Va Amaliy Izlanishlar» Nomli Ilmiy, Masofaviy, Onlayn Konferensiyasi, 2022. 1(24), 129–133. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7248644>

8. Odilxo'jazoda N.B., Mamajonov Sh.A. "Oliy ta'lim muassasalari kimyo o'qituvchilari kasbiy kompetentligini aniqlash metodikasi". Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. 2022 yil 9-son, 115-120 bet.

9. Odilxo'jazoda N.B. Oliy ta'lim muassasalari kimyo o'qituvchilari kasbiy kompetentligini aniqlash bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlarning samaradorlik ko'rsatkichlari // Analytical Journal of Yeducation and Develorment. Volume: 02 Issue: 10/Oct-2022 ISSN: 2181-2624 www.sciencebox.uz. 6-12 bet.

10. Odilxo'jazoda N.B. Kimyo o'qituvchilari kasbiy kompetentligini aniqlash bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar samaradorligi // Journal of Innovations in social sciences. Volume: 02 Issue: 10/Oct-2022 ISSN: 2181-2594 www.sciencebox.uz. 1-5 bet.

11. Odilxo'jazoda N.B. Development of Professional Competence of Chemistry Teachers of Higher Education Institutions-Factor of Edication Quality // American journal of social and humanitarian research/vol/3, No/11,2022. 65-72 s.

12. Odilxo'jazoda N.B. "Методика определения профессиональной компетентности преподавателей химии высших учебных заведений" Pedagogical sciences and teaching methods Copenhagen "Science Edition" 17 October 2022. 134-140 ст.

13. Odilxo'jazoda N.B. Oliy ta'lim muassasalari kimyo o'qituvchilari kasbiy kompetentligini aniqlash texnologiyasi. "Kimyo va kimyo ta'limi muammolari" respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. Qo'qon DPI. 20 sentabr 2022 yil. 372-375 b.